

316(082)

i-74

ТРЕТЬОМУ ТИСЯЧОЛІТТЮ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ

ІНФОРМОЕНЕРГЕТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ АДАПТАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НА ПОЧАТКУ ІІІ-ГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

Збірник наукових праць

Київ – Кривий Ріг
2001

Литература

- Третьяк В.А. Авторский язык для программирования экспертно-обучающих систем// Методы и средства технической диагностики. - Саратов: Изд-во Саратов, ун-та, 1989. - С. 6 -11.
- Колос В.В. Адаптивные обучающие системы: Основные характеристики и реализация// Проблемы внедрения компьютерных технологий в обучение: Сб. науч. тр./НАН Украины. Ин-т кибернетики им. В.М.Глушкова.- Киев, 1992. - С. 15-21.
- Растринин Л.А., Эренштейн М.Х. Адаптивное обучение с моделью обучаемого. - Рига: Зинатне, 1988. - 160 с.
- Соловов А.П. Проектирование компьютерных систем учебного назначения: Учебное пособие. - Самара: СГАУ, 1995. - 138 с.
- Довгялло А.М., Манак А.Ф. Опыт построения автоматизированных учебных курсов, основанных на СУБД// Опыт разработки и внедрения компьютерных технологий в обучение: Сб. науч. тр./ НАН Украины. Ин-т кибернетики им. В.М. Глушкова. - Киев, 1994. - С. 36 - 43.
- Колос В.В., Кудрявцева С.П. Технология построения адаптивных обучающих систем// Интеллектуализация компьютерных технологий обучения: Сб. науч. тр./ НАН Украины. Ин-т кибернетики им. В.М. Глушкова. - Киев, 1993. - С. 45-49.
- Колос В.В., Кудрявцева С.П., Сахно А.А. ПАЛЕВАС - система обучения основам логического программирования// Интеллектуализация компьютерных технологий обучения: Сб. науч. тр./ НАН Украины. Ин-т кибернетики им. В.М. Глушкова. - Киев, 1993. - С. 50 - 53.
- Колос В.В., Кудрявцева С.П., Сахно А.А. Разработка и реализация семейства интеллектуальных обучающих систем на основе учебных структур знаний// Техническая кибернетика. - 1993. - №2. - С. 190-201.

Грабовець І. В.

РІВЕНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ЯК ПОКАЗНИК СОЦІАЛЬНОГО СТАНУ СУСПІЛЬСТВА

Стрімко, постійно зростаючими темпами розгортається новий етап науково-технічної революції, який розпочався у 80-х роках і відкрив нові перспективи подальшого прискорення у розвитку виробничих сил суспільства та у збагаченні його духовного життя. Провідними, пріорітетними напрямками нового етапу науково-технічної революції стали мікроелектроніка, інформатика, роботехніка, біотехнологія, аерокосмічна промисловість, тощо. Сучасний етап науково-технічного прогресу багато вчених називають, треба зазначити, небезпідставно, “мікроелектронною революцією”/1,С.596/. Адже саме завдяки “мініатюризації” інформаційних систем, тобто “втленню зростаючих обсягів

наукового знання в усе меншому фізичному обсязі”, уможливилось створення як суперкомп’ютерів, так і мікропроцесорів. І якщо суперкомп’ютери дозволяють нам наблизитися до створення “штучного інтелекту”, виступають як підсилювачі інтелектуальних здібностей людини, то мікропроцесори входять до складу знарядь праці, збільшуючи його продуктивність та зменшуючи фізичне навантаження на людину. Новому етапу розгортання науково-технічної революції повинен відповідати і новий етап соціального стану суспільства. Відомі західні соціологи Д. Белл, Дж. Гелбрейт, А. Тофлер та ін. Вже визначили тип майбутнього суспільства як інформаційне. В такому суспільстві будуть домінувати придбання нового знання, оволодіння ним під час безперервної освіти, а також його технологічне та людське використання /в тому числі в медицині, навчанні, вихованні підростаючого покоління, соціальному забезпеченні, в засобах масової інформації та у сфері досуга, тощо.

Науково-технічна революція відкриває широкий простір для всебічного, цілісного розвитку людини та, відповідно, зростання людського фактору в усіх сферах життя суспільства. Але реалізація цієї можливості може бути плідною лише у послідовній боротьбі гуманістичного підходу до досягнень науки і техніки проти технократичного підходу, який низводить людину до ролі “гвинтика” у соціальних і технологічних системах. Перемога гуманістичного підходу і приведе до становлення постіндустріального суспільства/1, С.597/. Провідним видом діяльності у такому суспільстві буде інтелектуальна праця. Але треба зазначити, що соціальний тип суспільства не змінюється водночас. В Америці і розвинених країнах Європи ще у 60-ті роки була взята орієнтація на гуманізацію освіти та підвищення значущості вищої освіти. Тому соціологи такі як Й. Масуда, А. Тоффлер, зазначають, що у США та Японії уже зараз реально існує модель інформаційного суспільства. На жаль, Україна в плані економічного та соціального розвитку значно відстає від розвинутих постіндустріальних країн. Причин цьому багато. Наприклад, вкрай повільні ринкові реформи, відсутність ефективних соціальних законів розвитку освіти, науки, культури, тощо. Правда, на шляху поліпшення освітнього рівня молоді в Україні дещо зроблено: у 1993 році була прийнята національна програма “Освіта” /Україна. ХХІ століття./, в якій чітко визначено курс на гуманізацію та гуманітаризацію освіти. Нагадаємо, що гуманізація освіти - це відмова від авторитарної педагогіки з її ставленням до людини як до пасивного об’єкту освітянського процесу і оволодіння в повній мірі педагогікою співробітництва, яка опирається на активне спілкування викладачів та учнів як рівноправних суб’єктів учбово-виховної діяльності. Метою гуманізації освіти є виховання творчої, гармонійно розвиненої особистості. Частина шляху до постіндустріального суспільства нами вже пройдено: є ціль (виховання гармонійно розвиненої особистості) і накреслено шлях /прийнята національна програма “Освіта”/. Тепер справа за практичним виконанням даної програми. Завдання регіональних відділів освіти - спрямувати свою діяльність на виконання цільової державної націона-

ної програми “Освіта”, Законів України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”, національної програми “Діти України”. Саме це підкреслював міністр освіти України В.Г. Кремень у своїй доповіді на підсумковій колегії Міністерства освіти і науки (2, с.1). Але що можуть зробити регіональні відділи освіти без достатнього фінансування та послідовної політики держави в цьому питанні?

Соціологи відмічають, що в колишньому Радянському Союзі поступова освітня та науково-технічна політика дозволила країні у післявоєнні роки випустити вдвоє більше інженерів, ніж у США, Франції, та Японії разом узятих /4, С.3-4/, створити потужні наукові центри з фундаментальних і прикладних досліджень, вийти першими у космос та завоювати паритет воєнно-стратегічному потенціалі двох суспільних систем /комунізм і капіталізм/. До 70-х років СРСР був лідером у змаганні зі США по кількості студентів, що навчалися у вищих та середніх спеціальних учбових закладах на 10 тис. чоловік населення. Зараз цей показник в Україні зменшився до 259 осіб на 10 тисяч чоловік населення. В той час на освіту країна витратила 10-12% національного доходу, а зараз в Україні витрачається не більше 1.4%, тобто у 10 разів менше. Таким чином, в Україні є на що орієнтуватися, в її минулому є переконливий досвід розв’язання такої стратегічно важливої проблеми як освіта, в тому числі вища, у найкритичніші моменти своєї історії та часто у важких економічних умовах.

Подібний підхід, коли на карту ставилась національна безпека, демонстрували й розвинені західні країни. У періоди економічного спаду вони розширювали освітні можливості для молоді, вирішуючи при цьому два важливі завдання: підвищення освітнього рівня майбутньої робочої сили та зниження соціальної напруженості (наприклад, такі країни, як Америка, Німеччина, Японія).

З розпадом СРСР Україна не змогла під час важкого просування економічних реформ підтримати найскладнішу наукову інфраструктуру. Увесь цей час йшов лише спонтанний процес руйнування наукової системи, звідси великі втрати в області наук і освіти. Різко скоротилися витрати на науку, чисельність людей, які в ній зайняті. Частина витрат на фундаментальні дослідження та сприяння науково-технічному прогресу склали в бюджеті на 2000 рік лише 2,4% національного доходу. Триває процес “вимивання” з науки найбільш творчих та молодих фахівців, наука фемінізується, старіє матеріально-технічна база фундаментальних та прикладних досліджень. Кадровий потенціал науки, що постійно скорочується, або переливається в інші сфери економіки, насамперед у комерційні структури або емігрує. Достеменної статистики цього процесу у науковому обігу не існує, проте підраховано, що виїзд одного фахівця за кордон обходиться країні втратою в 3 тис. доларів. У кінцевому підсумку процес еміграції вчених служить меті і завданням найбільш розвинених країн, а не нашим національним інтересам.

Зрослий ризик безробіття – ще один фактор зниження економічного і культурного потенціалу нації. Держава в сучасних умовах не гарантує працевлаштування випускникам вищих учбових закладів. У 1999 році не була працевлаштована половина випускників вузів, у 2000- стільки ж. І це молодь відчуває задовго до того, як їм з цим прийдеться зіткнутися. За результатами соціологічного опитування, яке проводилося соціологами Криворізького державного педагогічного університету, загрозу безробіття у м.Кривому Розі вважають реальною 32% опитаних студентів вузів. В наш час молодому фахівцю важко отримати роботу, а це не сприяє зростанню престижу вищої освіти. Лише розумна державна науково-технічна політика може зупинити негативні тенденції у розвитку вищої освіти і науки, використати високий науковий творчий потенціал для розв'язання проблем економіки, технологічної модернізації та культурного національного розвитку у нових історичних умовах. Необхідно пам'ятати, що стан і масштаби вищої освіти в країні є одним з головних показників та факторів економічного і культурного потенціалу нації, визначають здібність до динамічного росту будь-яких сфер виробництва. На наш погляд, основа національного потенціалу розвитку - освіта і наука, уся інша інфраструктура країни - лише її похідні. Недооцінка цього фундаментального положення національного розвитку призводить, як показує досвід історії, до краху країн, імперій, цілих цивілізацій, тому, вважаємо, першочерговим завданням соціології повинно бути дослідження шляхів оптимізації освітнього процесу, який сприятиме інтелектуалізації населення України, збереженню і розвитку її культури і економіки.

Література

1. Введение в философию: Учебник для вузов. В 2ч. Ч.2/Фролов И.Т. и др. М., 1989 –С596- 630.
2. **Кремень В.Г.** Якомога більше громадян України зможуть здобути кваліфіковану вищу освіту, бо саме від рівня інтелектуалізації залежить майбутнє. / Доповідь на підсумковій колегії Міністерства //Освіта - № 47-48 – 25 жовтня- 1 листопада 2000 р. – С.1-3
3. **Масуда Й.** Комп'ютопія// Філософська і соціологічна думка. - 1993.-№ 6- С.36-50
4. **Садовничий В.А.** Образование и наука как фактор национальной безопасности// Вестник МГУ.- Серия 18- социология и политология-1996- № 1-С.3-10.

Маліцька Л.Б.

СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ В СТРУКТУРІ МЕНЕДЖЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Починаючи з хоторнських експериментів (С.Томпсон, Г.Емерсон та ін.), які заклали методологічні засади "людських взаємовідносин", менеджмент